

Odbudowa obrony powietrznej Niemiec: w przededniu kluczowych decyzji

Justyna Gotkowska

Gdy po 2014 roku NATO ponownie skoncentrowało się na wzmacnianiu obrony zbiorowej, naziemna obrona powietrzna bardzo krótkiego, krótkiego oraz średniego zasięgu okazała się pożądaną (i brakującą) zdolnością w siłach zbrojnych państw Sojuszu. Niemcy, które ponownie przystosowują Bundeswehrę do udziału w konwencjonalnych konfliktach zbrojnych, również nadrabiają braki w tym zakresie. W latach 2018–2019 niemieckie Ministerstwo Obrony ma podjąć przełomowe decyzje dotyczące dwóch najważniejszych programów obrony powietrznej – NNbS i TLVS.

Bundeswehra musi odtworzyć zdolności z zakresu obrony powietrznej bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu (program NNbS) – która w wojskach lądowych została w ostatnim dziesięcioleciu w zasadzie zlikwidowana – aby wypełnić zobowiązania związane z osłoną jednostek zadeklarowanych w ramach planowania obronnego NATO. Podpisanie umowy na realizację programu NNbS planowane jest już w 2019 roku. Szybka odbudowa zdolności w tym obszarze może jednak napotkać wyzwania natury technicznej, finansowej i kadrowej. Dodatkowym motywatorem wpływającym na poszukiwanie alternatywnych rozwiązań, jak np. współpraca z Holandią czy mniejsze i szybsze w realizacji zakupy poza programem NNbS, jest zobowiązanie RFN do wystawienia w pełni zmodernizowanej i gotowej operacyjnie brygady do dyżuru w natowskiej „szpicy” (VJTF) w 2023 roku.

Niemiecki resort obrony planuje też na przełomie 2018/2019 roku podpisać umowę i rozpocząć realizację programu obrony powietrznej średniego zasięgu TLVS, po trzech latach od podjęcia decyzji o wykorzystaniu wyników fazy badawczo-rozwojowej zakończonego w roku 2014 programu MEADS. System TLVS ma zastąpić używane od końca lat 80. i sukcesywnie modernizowane baterie systemu Patriot. Przyszłość pokaże, czy budżet obronny w przyszłych latach dostanie dodatkowe środki finansowe pozwalające na rozpoczęcie programu TLVS oraz czy długa faza negocjacji uchroni resort obrony od opóźnień i problemów finansowych i technicznych.

Obrona powietrzna bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu: odtwarzanie zdolności

(1) **Teraźniejszość: minimalne zdolności Bundeswehry.** Niemieckie siły zbrojne mają obecnie bardzo ograniczone zdolności w zakresie obrony powietrznej (OP) bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu. W Luftwaffe w ramach jedynego pułku raketowej OP funkcjonuje tylko jeden dywizjon z systemami tego typu (zob.

Mapa). Na jego wyposażeniu są cztery stacjonarne zestawy MANTIS, do ochrony baz wojskowych przed zagrożeniami typu RAM, oraz najprawdopodobniej jedna przestarzała bateria systemu LeFlaSys Ozelot (trzy plutony, z pojazdami Wiesel 2 wyposażonymi w wyrzutnie Stinger) służąca osłonie przemieszczających się sił¹.

¹ Leichtes Flugabwehrsystem (LeFlaSys) – lekki system obrony przeciwlotniczej.

Ze względu na brak następcy resurs pojazdów Ozelot przedłużono z 2018 do 2025 roku.

Tak niewielkie zdolności w tym obszarze są pokłosiem reform Bundeswehry i zmian w ocenie środowiska bezpieczeństwa w ostatnim dwudziestoleciu. Systemy OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu z czasów zimnej wojny były sukcesywnie wycofywane – Roland w 2005 i Gepard w 2010 roku. W 2007 roku Niemcy zdecydowały o wdrażaniu nowego programu OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu głównie na potrzeby operacji zagranicznych, tzw. System Flugabwehr (SysFla).

Bundeswehra ma obecnie bardzo ograniczone zdolności w zakresie obrony powietrznej bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu.

W pierwszym etapie programu SysFla celem było utworzenie stacjonarnego systemu obrony baz wojskowych na operacjach zagranicznych – przed zagrożeniami asymetrycznymi (typu RAM)² i symetrycznymi (samoloty, śmigłowce, drony, pociski manewrujące). W drugim i trzecim etapie programu SysFla celem było pozyskanie mobilnych platform zintegrowanych z działkiem do zwalczania pocisków RAM oraz z wyrzutnią pocisków raketowych krótkiego zasięgu³ – do osłony przemieszczających się sił. Program SysFla został jednak zrealizowany jedynie w pierwszej fazie (stacjonarnej), i to tylko w zakresie ochrony przed zagrożeniami RAM. Powodem były zarówno wprowadzane od 2011 roku oszczędności w Bundeswehrze, jak i brak poczucia zagrożenia konwencjonalnego oraz rosnący

² Pociski RAM – raketowe małego kalibru, artyleryjskie, moździerzowe.

³ Więcej na ten temat zob. J. Gotkowska, Obrona powietrzna RFN – problemy i perspektywy rozwoju, Komentarze OSW, 10.04.2013, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2013-04-10/obrona-powietrzna-rfn-problemy-i-perspektywy-rozwoju>

sceptycyzm wobec prowadzenia operacji zagranicznych wysokiej intensywności. Ponadto wszystkie systemy naziemne OP, będące wcześniej na wyposażeniu wojsk lądowych, znalazły się od 2012 roku w strukturze sił powietrznych.

(2) Ambitne plany: dostosowywanie do wymagań NATO. Ze względu na ponowne skoncentrowanie się NATO na wzmacnianiu obrony zbiorowej po 2014 roku i nowe wytyczne planowania obronnego, obrona powietrzna bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu stała się brakującą zdolnością w Sojuszu. Po okresie drastycznej redukcji tego typu systemów w ostatnim dwudziestoleciu (ze względu na ich niewielką przydatność w konfliktach asymetrycznych w Iraku i Afganistanie) większość sojuszników jest na etapie odbudowy zdolności w tym obszarze. Niemcy mają tu braki jedne z największych, które muszą szybko uzupełnić. Według informacji medialnych, do ochrony zadeklarowanych w ramach planowania obronnego NATO niemieckich brygad i struktur dowodzenia, Niemcy mają wystawić ok. 20 baterii OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu⁴. Z kolei inne media mówią o 14 bateriach⁵.

Do kwietnia 2018 roku zakończono opracowanie wymagań taktyczno-technicznych dla nowego programu OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu Bundeswehry, w skrócie NNbS (Nah- und Nächstbereichsschutz). W 2018 roku planowane jest rozpoczęcie testów systemów dostępnych na rynku. W 2019 roku resort obrony ma otrzymać od armii propozycje możliwych rozwiązań oraz podjąć decyzję o zakupie. Według planów pierwsze systemy miałyby wejść do służby w latach 2023–2026 w celu osłony części zadeklarowanych przez Niemcy brygad i dowództw w ramach natowskiego planowania obronnego. Na drugim etapie projektu,

⁴ A. Shalal, German general sees closer missile defense ties with Dutch, Reuters, 29.03.2018, <https://mobile.reuters.com/article/amp/idUSKBN1H52AL>

⁵ L. Hoffmann, Bodengebundene Luftverteidigung, Europäische Sicherheit & Technik, nr 4/2018, kwiecień 2018.

do 2032 roku, wszystkie te brygady i struktury dowodzenia mają zostać objęte parasolem OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu. Zgodnie z informacjami mediów pełna realizacja programu NNbS miałyby kosztować około 2 mld euro⁶.

Podpisanie umowy na realizację programu obrony powietrznej bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu NNbS planowane jest w 2019 roku.

Najprawdopodobniej jednym z dostawców w programie NNbS będzie niemiecko-francuski koncern MBDA, który oferuje francuskie pociski Mistral 3 w zakresie OP bardzo krótkiego zasięgu (zasięg do 6 km, pułap do 4,5 km) na platformie kołowej. MBDA optuje też za integracją do programu NNbS wyrzutni i pocisków rakietowych IRIS-T SL firmy Diehl Defence w zakresie OP krótkiego zasięgu (zasięg do 40 km, pułap do 20 km) na platformie kołowej lub gąsienicowej. MBDA rozwija też broń laserową, którą niemiecki resort obrony chce włączyć w program NNbS na dalszym etapie jego rozwoju⁷. Również koncern Rheinmetall zaoferował Bundeswehrze swoje rozwiązania w zakresie programu NNbS, jednak bez podania dokładnej publicznej informacji na ten temat⁸.

(3) Najbliższa przyszłość: szybkie uzupełnianie zdolności i współpraca z Holandią. Niezależnie od powyższych długofalowych planów, Bundeswehra zastanawia się, jak doraźnie zwiększyć zdolności w obszarze OP bardzo

krótkiego i krótkiego zasięgu. Niemcy zobowiązały się bowiem do wystawienia w pełni zmodernizowanej i gotowej operacyjnie brygady do objęcia dyżuru w natowskiej „szpicie” (VJTF) w 2023 roku⁹. Oznacza to również zapewnienie przemieszczającym się pododdziałom ochrony przed dronami oraz przed nisko lecącymi śmigłowcami i samolotami. Niemieckie wojska lądowe rozwijają więc – dodatkowo do programu NNbS i niezależnie od sił powietrznych – mniejszy projekt pod nazwą „kwalifikowanej obrony przeciwlotniczej”¹⁰. Do 2023 roku chcą dysponować około 12 pojazdami bazowymi (plus pojazdy rozpoznania i ew. dowodzenia) wyposażonymi w działko kalibru 30–40 mm do obrony przeciwlotniczej pododdziałów wchodzących w skład „szpicie”. Projekt dotyczy na razie jednej brygady, ale według dalekosiężnych planów wojsk lądowych każdy batalion bojowy miałby w swoim składzie jeden pluton obrony przeciwlotniczej tego typu. Media wymieniają najczęściej zintegrowanie transportera opancerzonego Boxer z bezzałogową wieżą Puma, z wieżą firmy Kongsberg bądź z systemem MANTIS oraz ew. wykorzystywanie amunicji typu Airburst¹¹.

⁹ Niemcy zgłosiły do natowskiego procesu planowania obronnego trzy dywizje. Ze względu na braki w uzbrojeniu i sprzęcie wojskowym oraz w poziomie gotowości niemieckie wojska lądowe przygotowały plan modernizacyjny, który miałby się zakończyć w 2032 roku. W jego ramach do 2027 roku w pełni zmodernizowana ma zostać jedna dywizja, do 2032 roku pozostałe dwie. Z kolei do 2023 roku ma zostać zmodernizowany ekwiwalent brygady, który ma osiągnąć gotowość operacyjną w 2023 roku – na niemiecki dyżur w natowskiej VJTF. S. Schulte, German Army proposes Project Land 2023 equipment plan, Jane’s 360, 11.04.2018, <http://www.janes.com/article/79195/german-army-proposes-project-land-2023-equipment-plan>

¹⁰ L. Hoffmann, Qualifizierte Fliegerabwehr soll Drohnen im Nächstbereich ausschalten, Europäische Sicherheit & Technik, styczeń 2018, s. 63–64.

¹¹ T. Wiegold, Rheinmetall macht Druck: Entscheidung für mobile Flugabwehr für VJTF 2023 soll schnell fallen, Augen geradeaus!, 15.03.2018, <http://augengeradeaus.net/2018/03/rheinmetall-macht-druck-entscheidung-fuer-mobile-flugabwehr-fuer-vjtf-2023-soll-schnell-fallen/> L. Hoffmann, Erprobungsschiessen soll in Kürze erfolgen, Der Monitor für Defence und Sicherheitspolitik, 3.05.2018, <https://www.hartpunkt.de/erprobungsschiessen-soll-in-kuerze-erfolgen/#more-3584>

⁶ A. Shalal, Germany to move ahead on new short-range air defense system, Reuters, 02.02.2017, <https://www.reuters.com/article/us-germany-military/germany-to-move-ahead-on-new-short-range-air-defense-system-idUSKBN15H1Z9>

⁷ MBDA, Wie realistisch ist vernetzter Schutz im Nah- und Nächstbereich?, Europäische Sicherheit & Technik, kwiecień 2018, s. 22–24.

⁸ Rheinmetall, Rheinmetall presents its future oriented concept for ground-based air defence, 22.03.2018, https://www.rheinmetall-defence.com/en/rheinmetall_defence/public_relations/news/latest_news/index_16576.php

Ponadto niemieckie siły powietrzne rozpoczęły współpracę w zakresie obrony powietrznej z holenderskimi wojskami lądowymi w ramach zapoczątkowanego w 2016 roku programu Apollo¹². Współpraca ta uzupełnia dotychczasową kooperację sił lądowych obu państw, która obejmuje m.in. afiliację dwóch z trzech holenderskich brygad do niemieckich dowództw dywizji, dwunarodowe dowództwo korpusu 1GE/NL oraz wspólne zaangażowanie w natowską „szpicę” (VJTF) i w batalionową grupę bojową na Litwie. Program Apollo zakłada długofalową i szeroko zakrojoną niemiecko-holenderską współpracę w obszarze obrony powietrznej, ale – co ważne z perspektywy obecnych potrzeb – wpłynie również na uzupełnienie zdolności Bundeswehry krótkoterminowo. W ramach programu zostanie utworzona wspólna grupa zadaniowa w zakresie OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu. W kwietniu 2018 roku nastąpiła natomiast afiliacja niemieckiego dywizjonu wyposażonego w systemy MANTIS i LeFlaSys z dowództwem naziemnych jednostek OP w strukturach holenderskich wojsk lądowych. Obecnie Holandia dysponuje większym potencjałem w obszarze obrony powietrznej bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu niż Niemcy – holenderski Army Ground Based Air Defence System obejmuje 18 pojazdów Fennek wyposażonych w wyrzutnie Stinger oraz dwie baterie systemu NASAMS¹³. Afiliacja niemieckiego dywizjonu zasadniczo nie zmieni jego podporządkowania w ramach niemieckich sił

¹² Program obejmuje sześć projektów, które dotyczą: (1) wypracowania wspólnych doktryn, (2) stworzenia wspólnej akademii obrony powietrznej, (3) koordynacji w zakupach, (4) stworzenia wspólnej grupy zadaniowej w zakresie obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej średniego zasięgu (Binational Air and Missile Defence Task Force), (5) utworzenia wspólnej grupy zadaniowej w zakresie OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu (Binational Short Range Air Defence Task Force), (6) stworzenia zdolności do wspólnego dowodzenia systemami OP. Zob. Gemeinsame Flugabwehr: Niederländisches Kommando führt deutsche Soldaten, 4.04.2018, <https://www.bundeswehr.de>

¹³ W skład jednej baterii holenderskiego systemu NASAMS wchodzi trzy wyrzutnie. Ministerie van Defensie, Army Ground Based Air Defence System, 18.04.2018, <https://www.defensie.nl/onderwerpen/materieel/bewapening/army-ground-based-air-defence-system-agbads>

powietrznych. Ma jednak ułatwiać wspólne szkolenia i ćwiczenia z jednostkami holenderskimi oraz umożliwiać wystawianie wspólnego kontyngentu OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu głównie na potrzeby NATO¹⁴. Celem jest uzyskanie przez wspólną grupę zadaniową pełnej gotowości operacyjnej i jej udział w natowskiej „szpicie” (VJTF) w 2023 roku, do której Holendrzy tak jak w 2015 i 2019 roku wystawią najprawdopodobniej m.in. batalion piechoty zmechanizowanej. Niemiecko-holenderska grupa zadaniowa prawdopodobnie może też w przyszłości uzupełnić – jako komponent obrony powietrznej – zdolności batalionowej grupy bojowej NATO na Litwie. Państwem ramowym są w niej Niemcy (obecnie z ok. 700 żołnierzami), a Holandia wystawiła w jej ramach w 2017 i 2018 roku wzmocnioną kompanię zmechanizowaną (ok. 250 żołnierzy).

Szybkie odzyskiwanie niemieckich zdolności w zakresie OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu napotka problemy natury finansowej, technicznej i kadrowej.

(4) Wyzwania. Szybkie odzyskiwanie zdolności w zakresie OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu przez Bundeswehrę obarczone jest sporym ryzykiem. Przedstawiciele niemieckich sił powietrznych wskazują na trzy wyzwania dotyczące programu NNbS. Po pierwsze, jest to krótki czas podejmowania decyzji (umowa miała być zostać podpisana planowo już w 2019 roku) i krótki czas realizacji pierwszego etapu programu (lata 2023–2026) przez wybraną firmę. Po drugie, na pierwszym etapie założeniem programu NNbS jest zakup rozwiązań dostępnych na rynku, co może oznaczać, że nie wszystkie wymagania techniczne Bundeswehry zostaną spełnione. Po trzecie, problemem będą finanse: program NNbS o całkowitej wartości 2 miliardów euro będzie wymagał prawdopodobnie

¹⁴ Bodengebundene Luftverteidigung: Von Kooperation zu Integration, 5.04.2018, www.bundeswehr.de

dotkowego wzrostu budżetu obronnego w przyszłych latach. Powstaje pytanie, czy będzie to możliwe politycznie. Po czwarte, wyzwaniem będzie również wyszkolenie żołnierzy w dosyć krótkim czasie. Poprzez *de facto* likwidację OP bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu w Bundeswehrze i przeniesienie odpowiedzialności za szczałkowe zdolności w tym obszarze z wojsk lądowych do sił powietrznych utracono kadry dysponujące wiedzą i doświadczeniem w tym zakresie. Wskazuje się, że ich odbudowa może potrwać ok. 5–10 lat. Biorąc pod uwagę problemy w pozyskiwaniu personelu technicznego przez niemiecką armię, może stać się to piętą achillesową planowego rozwijania zdolności w tym obszarze.

Obrona powietrzna średniego zasięgu: TLVS w negocjacjach

(1) Teraźniejszość: zmodernizowane Patrioty i negocjowany TLVS. Siły powietrzne Bundeswehry dysponują obecnie trzynastoma operacyjnymi bateriami systemu OP średniego zasięgu Patriot zmodernizowanymi do wersji PAC-3 (oraz jedną baterią testową); niemieckie baterie wykorzystują pociski PAC-2 i PAC-3 CRI. Okres eksploatacji niemieckich baterii Patriot według pierwotnych planów miał się zakończyć około 2025 roku (zostanie wydłużony do 2030 roku). Od 2005 roku Niemcy (MBDA Deutschland) wraz z USA (Lockheed Martin) i Włochami (MBDA Italia) brały udział w programie rozwijania nowego systemu średniego zasięgu MEADS. Osiem baterii tego systemu miało zastąpić baterie Patriot już około 2018 roku. MEADS miał być zintegrowany z niemieckim systemem krótkiego zasięgu IRIS-T SL (zasięg do 40 km, pułap do 20 km), co miało obniżyć koszty eksploatacji całego systemu, biorąc pod uwagę dosyć drogie pociski PAC-3 MSE. W 2011 roku z programu MEADS wycofały się Stany Zjednoczone, jednak był on kontynuowany do uzyskania prototypu w 2014 roku. Niemcy nie zdecydowały się na samodzielny zakup, ale – w czerwcu 2015 roku – na wykorzystanie wyników fazy badaw-

czo-rozwojowej programu MEADS oraz programu IRIS-T SL do budowy niemieckiego systemu OP średniego zasięgu, tzw. TLVS (Taktisches Luftverteidigungssystem), z zastrzeżeniem, że oferent ma spełnić określone warunki¹⁵.

RFN zdecydowała się w czerwcu 2015 roku na wykorzystanie wyników trójstronnego programu MEADS do budowy niemieckiego systemu obrony powietrznej średniego zasięgu TLVS.

Na razie Niemcy są jedynym państwem zainteresowanym systemem bazującym na programie MEADS – Francja i Włochy wykorzystują system SAMP/T; Polska oraz Szwecja i Rumunia wybrały system Patriot (w różnych konfiguracjach). Podpisanie umowy o rozwijaniu programu TLVS i o nabyciu pierwszych modułów seryjnych miało nastąpić po negocjacjach z wybranym oferentem (MBDA Deutschland), następnie zgodę na finansowanie programu miał dać Bundestag. Jednak proces negocjacyjny przekroczył zakładane ramy czasowe. We wrześniu 2016 roku MBDA Deutschland, niemiecka spółka córka europejskiego koncernu MBDA, przedstawiła swoją ofertę Urzędowi ds. Uzbrojenia Bundeswehry (BAAINBw) z kilkumiesięcznym opóźnieniem. Powodem miały być problemy we współpracy z poddostawcami, m.in. z amerykańskim koncernem Lockheed Martin¹⁶. W związku z tymi trudnościami, MBDA Deutschland została poproszona o przygotowanie studiów na temat możliwego ryzyka i alternatywnych rozwiązań dla poszczególnych modułów TLVS. Dotyczyły one m.in. excitera (wzbudnika) w radiolokatorze kierowania ogniem (MFCR), radiolokatora wykrywania celów dalekiego zasięgu oraz ra-

¹⁵ Raporty Ministerstwa Obrony na temat polityki zbrojeniowej z lat 2015–2018, <https://www.bmvg.de/de/themen/ruestung/ruestungsmanagement/ruestungsbericht>

¹⁶ T. Wiegold, Industrie legt Angebot für neues Luftverteidigungssystem vor, Augen Geradeaus!, 29.09.2016, <http://augengeradeaus.net/2016/09/industrie-legt-angebot-fuer-neues-luftverteidigungssystem-vor/>

diolokatora wykrywania celów średniego zasięgu (współdziałające z IRIS-T SL)¹⁷.

Oferta MBDA Deutschland została uzupełniona do maja 2017 roku, po czym – z dwuletnim opóźnieniem – formalnie rozpoczęto negocjacje. Jednocześnie minister obrony RFN, Ursula von der Leyen, zapowiedziała, że umowa o TLVS nie zostanie podpisana w 2017 roku (tj. do końca zeszłej kadencji Bundestagu), jak wcześniej planowano. Powodem były zastrzeżenia co do kosztów i terminów przedstawionych w ofercie oraz wątpliwości, czy relatywnie niewielka niemiecka spółka córka koncernu MBDA będzie w stanie udźwignąć tak skomplikowany i duży program zbrojeniowy. Z tego powodu w marcu 2018 roku MBDA Deutschland i Lockheed Martin utworzyły spółkę joint venture TLVS GmbH (60–40% udziałów), która ma być głównym wykonawcą programu¹⁸.

(2) Zbliżające się decyzje i wyzwania. Ostatni raport na temat polityki zbrojeniowej wydany przez niemieckie Ministerstwo Obrony w marcu 2018 roku mówi o dużym prawdopodobieństwie złożenia drugiej oferty przez głównego oferenta (obecnie TLVS GmbH) na wiosnę 2018 roku oraz o prawdopodobnym podpisaniu projektu umowy do końca 2018 roku¹⁹. Na początku 2019 roku miałyby się rozpocząć parlamentarna procedura jej zatwierdzenia. Planowo pierwsze baterie systemu TLVS miałyby być wprowadzane do służby w 2025 roku. Najprawdopodobniej nie podjęto jeszcze decyzji w sprawie wyboru radiolokatora kierowania ogniem (MFCR) oraz radiolokatorów wykrywania celów

średniego i dalekiego zasięgu. Pewne jest, że w skład TLVS będą wchodzić wyrzutnie i pociski PAC-3 MSE i IRIS-T SL oraz stanowisko dowodzenia (BMC4IS Tactical Operation Center). Nie jest wykluczone, że zakładane terminy dotyczące zarówno podjęcia decyzji przez niemieckie Ministerstwo Obrony, jak i realizacji programu, będą ponownie przesuwane w czasie.

Niemieckie Ministerstwo Obrony wskazuje na duże prawdopodobieństwo złożenia drugiej oferty przez joint venture TLVS GmbH roku i podpisania umowy do końca 2018 roku.

Koszt programu TLVS szacowano początkowo na ok. 4 mld euro, ale nieoficjalne informacje wskazują, że może być on dwa razy wyższy²⁰. Do tego należy doliczyć koszty rozwijania programu MEADS, tj. ok. 3,5 mld euro, z czego Niemcy pokryły ok. 25%. W znacznym wzroście kosztów programu TLVS bazującego na MEADS widzi szanse konkurencja. Na początku 2017 roku amerykański koncern Raytheon podpisał porozumienie z niemiecką firmą Rheinmetall w sprawie współpracy m.in. w zakresie systemów obrony powietrznej. W marcu 2018 obie firmy przedstawiły całościową ofertę dla niemieckiego Ministerstwa Obrony dotyczącą programów OP bardzo krótkiego i krótkiego (NNbS) oraz średniego zasięgu, a także zwiększyły lobbing wśród wojskowych i parlamentarzystów. W przypadku programu OP średniego zasięgu oferta zakłada stopniową modernizację niemieckich systemów Patriot do standardu Patriot NextGen – w przypadku wycofania się resortu obrony ze współpracy z MBDA Deutschland

¹⁷ L. Hoffmann, MBDA Deutschland hat Angebot abgegeben, Der Monitor für Defence und Sicherheitspolitik, 29.09.2018, <https://www.hartpunkt.de/mbda-deutschland-hat-angebot-abgegeben/>

¹⁸ A. Shalal, S. Siebold, MBDA and Lockheed form joint venture for German missile defense project, Reuters, 8.03.2018, <https://www.reuters.com/article/us-germany-military-meads/mbda-and-lockheed-form-joint-venture-for-german-missile-defense-project-idUSKCN1GK12O>

¹⁹ 7. Bericht des Bundesministeriums der Verteidigung zu Rüstungsangelegenheiten, październik 2015, <https://www.bmvg.de/de/themen/ruestung/ruestungsmanagement/ruestungsbericht>

²⁰ A. Shalal, S. Siebold, Exclusive: Proposed German missile defense system cost far above estimates – sources, Reuters, 17.10.2016, <https://www.reuters.com/article/us-germany-meads-exclusive/exclusive-proposed-german-missile-defense-system-cost-far-above-estimates-sources-idUSKBN12H248>

i Lockheed Martin²¹. Choć jest to mało prawdopodobne, nie można tego wykluczyć, ponieważ umowa o TLVS będzie zawierać klauzulę o możliwości wycofania się RFN z programu w przypadku zwielokrotnienia kosztów.

Na ewentualne wykorzystanie tej opcji wskazuje zlecone przez resort studia dotyczące możliwej integracji wyrzutni i pocisków IRIS-T SL z systemem Patriot²².

Niezależnie od przebiegu postępowania dotyczącego TLVS niemiecki resort obrony podjął kroki w celu dalszej modernizacji niemieckich systemów Patriot do konfiguracji Config 3+. Proces ten został już rozpoczęty i ma się zakończyć w 2023 roku. Resurs niemieckich baterii Patriot zostanie tym samym wydłużony do 2030 roku. W zakresie systemów Patriot Niemcy prowadzą również współpracę z Holandią. W ramach wspólnego programu Apollo została utworzona niemiecko-holenderska grupa zadaniowa w zakresie obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej średniego zasięgu oraz są prowadzone prace nad zwiększeniem interoperacyjności niemieckich i holenderskich baterii Patriot. Wspólna grupa uzyskała wstępną gotowość operacyjną w 2016 roku. W przyszłych latach planowane jest uzyskanie przez nią pełnej gotowości operacyjnej zgodnie ze standardami NATO i ewentualne wykorzystanie w ramach Sojuszu.

---

²¹ Zob. przypis 8.

²² Zob. przypis 5.

(3) TLVS – sprawdzian dla resortu obrony.

Program TLVS będzie sprawdzianem dla nowego zarządzania projektami zbrojeniowym, które jest wprowadzane przez minister obrony RFN Ursulę von der Leyen od 2013 roku. Jej głównym hasłem od początku urzędowania w resorcie obrony było bowiem zwiększenie transparentności procedur oraz nieprzekraczanie kosztów i terminów w prowadzonych przez ministerstwo nowych projektach zbrojeniowych. Niemiecki resort obrony nie chce powtarzać błędów znanych z wcześniejszych dużych programów zbrojeniowych, takich jak akwizycja samolotów transportowych Airbus 400M, śmigłowców NH90 i Tiger, którą charakteryzowały ciągłe wydłużanie terminów dostaw i znaczny wzrost kosztów oraz liczne usterki. Długie negocjacje programu TLVS miały doprowadzić do nowej jakości w polityce zbrojeniowej – przewidywalności kosztów i dotrzymywania terminów. Przyszłość pokaże, czy budżet obronny w przyszłych latach dostanie dodatkowe środki finansowe pozwalające na rozpoczęcie programu TLVS oraz czy długa faza negocjacji uchroni resort obrony od opóźnień i problemów finansowych i technicznych. Otwarta pozostaje kwestia, czy niemiecki system TLVS będzie miał możliwości eksportowe i jakie będą jego koszty utrzymania przy założeniu, że jego użytkownikiem pozostaną przez długi czas tylko Niemcy.

MAPA

Rozmieszczenie dywizjonów 1. pułku raketowej obrony powietrznej (Flugabwehrraketengeschwader 1)

Dywizjon 21 w Sanitz (baterie Patriot)

Dywizjon 24 w Bad Sülze (baterie Patriot)

Dywizjon 26 w Husum (baterie Patriot)

Dywizjon 61 w Todendorf/Panker (baterie MANTIS i LeFlaSys)

REDAKCJA MERYTORYCZNA: Mateusz Gniazdowski
REDAKCJA: Katarzyna Kazimierska, Anna Łabuszewska
SKŁAD: Wojciech Mańkowski

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia
ul. Koszykowa 6a, 00-564 Warszawa
tel.: +48 | 22 | 525 80 00,
fax: +48 | 22 | 525 80 40

**Opinie wyrażone przez autorów analiz nie przedstawiają
oficjalnego stanowiska władz RP**

Zapraszamy na naszą stronę: www.osw.waw.pl